

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Єременко Ольги Володимирівни на дисертаційну роботу**

КЛИМ'ЮКА ЮРІЯ-СТАНІСЛАВА

**«Формування аксіологічної компетентності вчителя музики і
хореографії на засадах інтеграційного підходу»,**

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань

01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності

014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Представлена до захисту дисертаційна робота Клим'юка Юрія-Станіслава «Формування аксіологічної компетентності вчителя музики і хореографії на засадах інтеграційного підходу» здійснює вагомий внесок у розвиток галузі мистецької освіти, загалом, і підготовки фахівців музичного і хореографічного мистецтва, зокрема, оскільки сучасні тенденції суспільства передбачають реалізацію дієвих концептуальних підходів у напрямку набуття майбутніми фахівцями аксіологічної компетентності у взаємозв'язку педагогічних професійних цінностей і цінностей мистецтва, що стимулює інноваційну продуктивну діяльність. Переконлива динаміка зростання поглибленого (достатнього) і творчого (високого) рівнів сформованості досліджуваного феномену, отримана внаслідок запровадження експериментальної методики, розробленої Клим'юком Юрієм-Станіславом, дозволяє стверджувати, що одна з найважливіших проблем фахового навчання майбутніх учителів музики і хореографії є розв'язаною. На підставі детального аналізу дисертаційного дослідження Клим'юка Юрія-Станіслава доречно констатувати наступне.

1.Актуальність теми дослідження зумовлена стійкою тенденцією щодо систематичного вдосконалення якості мистецької освіти, що потребує постійного розширення методологічної та науково-теоретичної бази, оновлення методичного забезпечення, а також максимальної взаємодії теоретичних та практичних напрацювань в галузі музичної та хореографічної підготовки фахівців.

Запропонована дисертантом поетапна методика в повному обсязі відповідає сьгоднішнім викликам і потребам мистецької освіти щодо підвищення якості мистецького навчання майбутніх учителів музики і хореографії, оскільки ґрунтується на методології аксіологічного, компетентнісного, синергетичного, інтеграційного та культурологічного підходів, які забезпечують всебічне охоплення різноманітних поглядів та ідей, що стосуються проблематики дослідження процесу формування аксіологічної компетентності, а також максимально занурюють здобувачів освіти в умови подальшої фахової діяльності. З цих позицій актуальність дослідження Клим'юка Юрія-Станіслава «Формування аксіологічної компетентності вчителя музики і хореографії на засадах інтеграційного підходу», а також адаптованість розробленої методики до сьгоднішнього освітнього процесу з підготовки фахівців у мистецьких ЗВО не підлягає сумніву.

2. Високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні, та їх достовірність забезпечуються:

- детально розробленою методологічною базою, що актуалізує комплекс аксіологічного, компетентнісного, синергетичного, інтеграційного та культурологічного наукових підходів, кожен з яких, як вказує автор, забезпечує широкий мистецько-смісловий спектр дій, котрі характеризуються естетичною цінністю ідей, художніми якостями змісту, а також урахуванням інтересів студентів, їх творчих потенцій та потреб (стор.7 дисерт.);

- опорою на сукупність теоретично обґрунтованих педагогічних принципів формування аксіологічної компетентності вчителя музики і хореографії, серед яких: пізнавальної активності, емпатійності, ціннісної інтеграції, творчої ініціативи та моделювання мистецького пізнання;

- запровадженням комплексу теоретично обґрунтованих педагогічних умов, серед яких: насичення аксіологічним компонентом змісту навчальних програм з фахових музичних і хореографічних дисциплін; розширення мистецького тезаурусу майбутніх учителів музики і хореографії; націленості аксіологічного компонента у фахових дисциплінах на майбутню педагогічну діяльність.

Високий ступінь обґрунтованості авторського визначення сутності та специфічних ознак аксіологічної компетентності вчителя музики і хореографії обумовлено детальним аналізом та розробленням авторських уточнень базових понять дослідження, серед яких: «аксіологія», «компетентність», «аксіологічна компетентність» тощо.

Повнота наукового обґрунтування змісту аксіологічної компетентності студентів факультетів мистецтв дає можливість автору підкреслити, що обраний феномен забезпечується сукупністю елементів, необхідних для успішного виконання професійної діяльності в галузі мистецтва. Як справедливо наголошує дисертант, ці елементи мають містити в собі різноманітні загальні та мистецькі знання, музично-хореографічні вміння і навички, а також індивідуальні психологічні характеристики, які дозволяють творчо інтерпретувати музичні твори та хореографічні композиції, визначати їх естетико-філософський зміст та продуктивно використовувати набуті знання у професійній діяльності (стор.5, 198 дисерт.).

Високий ступінь обґрунтованості висновків, сформульованих у дисертаційному дослідженні, забезпечується точною їх відповідністю поставленим завданням, логічною послідовністю викладу науково-теоретичних позицій, чіткою систематизацією методичних винайдень автора,

ретельною деталізацією і структурованістю авторської організаційно-методичної моделі.

Наукова новизна результатів дослідження визначається розробленням, успішним впровадженням та експериментальною перевіркою ефективності організаційно-методичної моделі формування аксіологічної компетентності вчителя музики і хореографії на засадах інтеграційного підходу, яка реалізується в єдності концептуально-цільового, змістово-організаційного, методичного, результативно-прогностичного блоків. Вперше було не тільки здійснено цілісний аналіз проблеми формування аксіологічної компетентності вчителя музики і хореографії на засадах наукових підходів (компетентнісного, синергетичного, аксіологічного, культурологічного, інтеграційного); визначено принципи (пізнавальної активності, емпатійності, ціннісної інтеграції, творчої ініціативи, культуровідповідності, творчої ініціативи та моделювання художнього пізнання); обґрунтовано педагогічні умови (насичення аксіологічним компонентом змісту навчальних програм з фахових музичних і хореографічних дисциплін; розширення мистецького тезаурусу майбутніх учителів музики і хореографії; націленості аксіологічного компонента у фахових дисциплінах на майбутню педагогічну діяльність; визначено компоненти, критерії з відповідними показниками і рівні для оцінювання сформованості аксіологічної компетентності майбутніх фахівців музики і хореографії; а також розроблено і впроваджено авторську методику з використанням потенціалу фахових навчальних дисциплін та урахуванням послідовності виділених етапів (проблемно-пізнавального, комплексно-оцінного, аналітико-моделюючого, творчо-проективного). Удосконалено наукові уявлення щодо сутності поняття «аксіологічна компетентність вчителя хореографії»; подальшого розвитку набули методи і ресурси формування аксіологічної компетентності з метою розвитку творчих проявів особистості.

Беззаперечним досягненням даного дослідження є теоретико-методологічна база, яка відзначається комплексним характером і спрямована на розкриття змісту та сутності ключового поняття шляхом аналізу та синтезу

дотичного до нього кола понять, що уможлиблюють цілісне уявлення щодо процесу формування аксіологічної компетентності майбутніх учителів музики та хореографії, який розглядається у двох аспектах, а саме: як стійке утворення, тобто досвід-результат, здатний враховувати особливості становлення й розвитку його основних складових; як процесуальний вплив, у якому важливо застосовувати необхідні педагогічні умови, що забезпечують ефективність такого процесу.

3. Значущість отриманих результатів проведеного Клим'юком Юрієм-Станіславом дослідження для науки і практики полягає в упровадженні педагогічних умов та методики формування аксіологічної компетентності майбутніх учителів хореографії в процесі фахової підготовки; систематизацією досвіду видатних педагогів-хореографів у системі вітчизняної професійної освіти.

Вірогідність і аргументованість результатів дослідження забезпечується методологічним і теоретичним обґрунтуванням його вихідних позицій; музикознавчим та психолого-педагогічним аспектами; використанням комплексу взаємопов'язаних методів, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження; проведеною дослідно-експериментальною роботою; результатами кількісної та якісної експериментальної перевірки розроблених методичних рекомендацій; позитивними наслідками впровадження у навчально-виховний процес факультетів мистецтв університетів, розроблених методичних рекомендацій з проблеми формування аксіологічної компетентності студентів факультетів мистецтв.

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення наукових праць на здобуття наукового ступеню «доктор філософії».

Актуальне, самостійне та повністю завершене дисертаційне дослідження має чітко окреслену, логічно побудовану структуру, містить усі

необхідні складові, зокрема: анотацію українською та англійською мовами, зміст, вступ, три розділи, висновки до кожного з розділів, список використаної наукової літератури до кожного з розділів, загальні висновки та додатки. Означені складові послідовно відображають основні ідеї та наукові переконання, концептуальні положення та висновки автора. Проведений аналіз достатньої кількості наукових першоджерел свідчить про деталізоване та ґрунтовне розроблення дисертантом досліджуваної проблеми, що розглядається та вирішується у відповідності до обраної тематики. Вважаємо за доцільне конкретно проаналізувати та оцінити теоретичні та методичні положення означеного дисертаційного дослідження.

У вступі доведено актуальність теми дослідження, чітко конкретизовано апарат, представлено теоретичні та емпіричні методи, наукову новизну, а також теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи.

У I розділі «Теоретичні засади формування аксіологічної компетентності вчителя музики і хореографії» на основі ретельного аналізу наукової літератури розкривається сутність поняття «аксіологічна компетентність» у науковому дискурсі; подається характеристика аксіологічної компетентності вчителя музики і хореографії в процесі фахової підготовки.

У II розділі, присвяченому методичному забезпеченню формування аксіологічної компетентності вчителя музики і хореографії, представлено організаційно-методичну модель формування аксіологічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії в контексті інтеграційного підходу. Обґрунтована модель охоплює методологічно-розвивальний, процесуально-змістовий та структурно-результативний блоки. Підкреслюється, що методологічно-розвивальний блок вбирає в себе мету, наукові підходи, принципи, а також структурні компоненти досліджуваного феномену. У процесуально-змістовому блоці закладено педагогічні умови, критерії з відповідними показниками, прогнозовані рівні сформованості аксіологічної компетентності, етапи її формування, а також діагностувальний інструментарій. Структурно-результативний блок охоплює отримання

результату – підвищення рівнів сформованості аксіологічної компетентності у майбутніх учителів музики і хореографії.

Автор доводить, що формування аксіологічної компетентності майбутніх фахівців вимагає відповідного змістовного наповнення фахових дисциплін на основі комплексу педагогічних умов, а саме: насичення аксіологічними компонентами змісту навчальних програм з фахових музичних і хореографічних дисциплін; розширення мистецького тезаурусу майбутніх вчителів музики і хореографії; національності аксіологічного компоненту у фахових дисциплінах на майбутню педагогічну діяльність. Дисертантом доводиться, що повноцінна реалізація визначених педагогічних умов відбувається на основі наукових підходів (аксіологічний, компетентнісний, синергетичний, інтеграційний та культурологічний) та провідних принципів (пізнавальної активності, емпатійності, цілісної інтеграції, творчої ініціативи та моделювання мистецького пізнання).

На позитивну оцінку заслуговує структура досліджуваного явища, яка охоплює мотиваційно-цільовий, когнітивно-аналітичний, емоційно-рефлексивний та інтерпретаційно-творчий компоненти. Автором вдало здійснене критеріальне оцінювання сформованості аксіологічної компетентності студентів факультетів мистецтв (за мотиваційним, когнітивним, емоційно-ціннісним, творчо-діяльнісним критеріями за відповідними методиками). Визначено рівні сформованості аксіологічної компетентності студентів факультетів мистецтв, а саме: високий (творчий), достатній (поглиблений), середній (репродуктивний), низький (адаптивний).

Важливою практичною розробкою Клим'юка Юрія-Станіслава поетапна методика формування аксіологічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії, яка подається у перебігу таких етапів, як: проблемно-пізнавальний, комплексно-оцінний, аналітико-моделюючий, творчо-продуктивний. Крім того, автор на кожному з етапів обґрунтовує конкретний метод, завдання, реалізація яких забезпечується відповідними методами, засобами, та формами дослідницької роботи.

У III розділі, присвяченому дослідно-експериментальній роботі з формування аксіологічної компетентності вчителів музики і хореографії, описано педагогічну діагностику сформованості аксіологічної компетентності учителів музики і хореографії та детально викладено особливості впровадження авторської методики та результати дослідно-експериментальної роботи. Проведення констатувального етапу відбувалося у відповідності до визначених критеріїв та їх показників. Діагностично-вимірний інструментарій, представлений автором у дисертаційній роботі, характеризується пошуково-творчим підходом та оригінальністю.

Формувальні дії педагогічного експерименту відзначаються проведенням чотирьох вище схарактеризованих етапів. Розгорнуті статистичні вимірювання й розрахункові обчислення під час порівняльного аналізу продемонстрували висхідну динаміку сформованості досліджуваного феномену в експериментальних групах, що свідчить про ефективність розробленої методики й доцільність її впровадження у процес фахової підготовки здобувачів освіти факультетів мистецтв.

Дисертаційне дослідження Клим'юка Юрія -Станіслава є зразком самостійної, логічно структурованої, повністю завершеної наукової праці, результатом проведення якої стало досягнення мети й виконання поставлених у вступі завдань щодо формування аксіологічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії на засадах інтеграційного підходу.

Зміст й оформлення дисертації відповідають актуальним вимогам щодо написання наукових праць такого типу. Графічне оформлення та стиль викладення тексту є коректним і доступним для сприйняття.

5. Повнота викладу результатів дисертаційної роботи в опублікованих.

Основні теоретичні положення та результати дисертаційної роботи повною мірою відображені у 9 наукових публікаціях, серед яких 3 публікації у провідних фахових виданнях України, 2 – у міжнародних виданнях, 4 – праці апробаційного характеру, що свідчить про повноту викладу основних положень та результатів дисертаційного дослідження.

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Відзначаючи науково-теоретичну і методично-практичну цінність дисертаційного дослідження Клим'юка Юрія-Станіслава, доречно висловити деякі зауваження та побажання, які викликають дискусію.

1. Основними факторами успішної діяльності майбутніх учителів музичного і хореографічного мистецтва Клим'юк Юрій-Станіслав визначає: по-перше, специфіку здійснення їх фахової підготовки; по-друге, на скільки ефективно розвивається особистість студента під час навчання. Втім, бажано було більш повно представити особливості впливу цих факторів на формування аксіологічної компетентності майбутніх фахівців саме на засадах інтеграційного підходу.
2. У другому розділі дисертації важливим принциповим положенням автором визначено принцип пізнавальної активності. На нашу думку, слід показати, як цей принцип сприяв конструктивності музично-хореографічної інформації і практичному її втіленню з метою формування аксіологічної компетентності.
3. В організаційно-методичній моделі формування аксіологічної компетентності вчителя музики і хореографії на засадах інтеграційного підходу емоційно-рефлексивний компонент забезпечує дієве ставлення студентів до процесу музичного і хореографічного навчання, передбачає активізацію почуттів,

розвиненість емоційної сфери, а також здатність глибоко переживати духовні цінності, втілені в художніх образах (стор. 114 дисер.). Виникає питання – як показник емоційно-рефлексивного компоненту, а саме – наявність знаково-графічної орієнтації під час опрацювання музично-хореографічного твору – впливає на якість фахового навчання майбутніх учителів музики і хореографії.

4. Третій розділ дисертації був представлений викладенням змісту дослідно-експериментальної роботи, котра, як вказує автор, на стор. 139 дисертації, передбачала проведення серії логічно обумовлених експериментів: першого – констатувального, другого – формувального, третього – контрольного. Конкретизуйте, будь ласка, в чому полягають мета і завдання в межах контрольного експерименту.
5. У процесі формувального експерименту, на проблемно-пошуковому етапі, дисертантом було задіяно комплекс методичних засобів, серед яких: інтерактивні лекції та практикуми, диспути, дискусії, діалоги, обговорення тощо. На нашу думку, доцільно було б рельєфніше розкрити, як проведення тренінгу «Як підготуватися до виступу» вплинуло на формування аксіологічної компетентності майбутніх вчителів музики і хореографії на засадах інтеграційного підходу.

Слід зауважити, водночас, що висловлені зауваження побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Подана до захисту дисертація характеризується детально розробленим науково-теоретичним та методологічним підґрунтям, чіткою логікою викладення матеріалу, а також оригінальністю авторських методичних винайдень.

Загальний висновок

Дисертація Клим'юка Юрія-Станіслава на тему «Формування аксіологічної компетентності вчителя музики і хореографії на засадах інтеграційного підходу» є цілісним завершеним самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» і затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії», а її автор – Клим'юк Юрій-Станіслав – заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри
музичного мистецтва
Сумського державного
педагогічного університету
імені А. С. Макаренка

Ольга ЄРЕМЕНКО

